

Hanna Sarkkinen vas

Kirjallinen kysymys ihmiskauppaa koskevien rikosten tutkinnasta

Eduskunnan puhemiehelle

Helsingin Sanomat uutisoi sunnuntaina 25.4.2021 julkaisemassaan artikkelissaan siitä, miten heikosti poliisi tutkii vakavia ihmiskauppa- ja hyväksikäyttörikoksia. Artikkelissa käsiteltiin tapauksia, jotka koskivat muun muassa työntekijöiden riistoa, seksuaalista hyväksikäyttöä ja pakkoavio-
liittoja.

Useissa Helsingin Sanomien läpikäymän aineiston tapauksissa Suomen poliisi ei ollut lainkaan tehnyt selvityksiä tai kuullut edes epäillyn rikoksen uhria ennen tutkinnan päättämistä. Artikkelin mukaan poliisi oli jättänyt asian tutkimatta muun muassa hyväksikäytön keston ja työ sopimukseen vedoten. Jutun mukaan rikosilmoitusten yhteydessä poliisi oli ollut myös kiinnostunut henkilön maassaolon perusteista rikosilmoituksen selvittämisen sijaan. Tapaukset myös seisovat jopa vuosia ilman, että asiaa on mitenkään selvitetty.

Ihmiskauppa on vakava yksilön vapautteen kohdistuva rikollisuuden muoto ja ihmisoikeusrikkomus. Suomessa ihmiskauppa on kriminalisoitu rikoslain 25 luvun 3 ja 3 a §:ssä, ja Suomea velvoittavat myös erinäiset kansainväliset ihmiskauppasäädökset. Ihmiskaupassa rikoksentehtäjä saattaa uhrinsa alisteiseen asemaan ja hyväksikäytön kohteeksi saadakseen uhrista taloudellista tai muuta hyötyä. Uhrin vapautta tehdä päätöksiä omasta elämästään ja toiminnastaan rajoitetaan. Ihmiskaupan ilmenemismuodoiksi katsotaan muun muassa seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja työvoiman hyväksikäyttöön liittyvä ihmiskauppa sekä avioliittoon pakottaminen tai huijaaminen.

Ihmiskauppa ei ole vakava rikos ainoastaan uhrin kannalta, vaan se on omiaan vahingoittamaan yhteiskuntaa laaja-alaisesti. Ihmiskauppa työelämässä johtaa laittomasti toimivien yritysten epäreiluun kilpailuun. Se on uhka myös laajemmin muiden työntekijöiden työehtoille. Yksityiselämän piirissä tapahtuva riisto, hyväksikäyttö ja väkivalta ovat äärimmäisen vakavia asioita, jotka vaurioittavat uhrin lisäksi koko yhteiskuntaa.

Suomessa onkin viime vuosina alettu ymmärtää ihmiskauppaa ilmiönä paremmin ja ihmiskaupan torjumiseksi on tehty toimia ja uhrien auttamiseen on sitouduttu. Suomeen on perustettu muun muassa poliisin ihmiskauppaa tutkiva ryhmä. Hallitusohjelmassa on vahvasti sitouduttu ihmiskaupan torjumiseen ja uhrien aseman parantamiseen, ja ihmiskaupan vastaista toimintaohjelmaa ollaan pian julkaisemassa. Myös Euroopan unionin tasolla ollaan tehostamassa ihmiskaupan vastaisia toimia, joita Suomi on tukenut.

Kirjallinen kysymys KK 276/2021 vp

Kuitenkin, kuten apulaisoikeuskansleri Mikko Puumalainenkin totesi Helsingin Sanomien artikkelin julkaisun jälkeen, artikkeli antaa vahvan syyn epäillä, että poliisin tutkinnoissa ei ole noudatettu esitutkintalain säännöksiä. Herää kysymys siitä, vaikuttaako tutkinnan puutteiden takana poliisin osaamisen puute, resurssivajeet vai asenneongelma ulkomaalaisia uhreja kohtaan.

Jotta rikoksia voidaan torjua, tulee niitä tuoda poliisin tietoon ja syylliset saattaa vastuuseen. Yksilöiden ja koko yhteiskunnan kannalta on vahingollista, mikäli poliisi jättää asianmukaisesti tutkimatta tiettyjä sen tietoon tuotuja rikosepäilyjä. Rikokset on uhrin taustasta riippumatta tutkittava niin uhrien oikeuksien kuin rikoksentehtäjän vastuun saattamisen vuoksi. Asialla on myös yhteiskunnallista merkitystä. Mikäli ihmiskauppaan tai hyväksikäyttöön liittyvät rikokset jätetään tutkimatta, on se omiaan synnyttämään varjo-yhteiskunnan, jossa ei tunneta ja noudateta Suomen lakia.

Myös poliisin uskottavuus ja luottamuksen säilyttäminen edellyttävät rikosepäilyjen tutkimista lain vaatimalla tavalla. Tällä hetkellä Suomessa poliisiin luotetaan laajasti. Luottamus syntyy tekojen kautta ja luottamuksen voi myös menettää. Riippumaton ja luotettava poliisilaitos ja luotto oikeusjärjestelmään ovat oikeusvaltion ydin. On koko yhteiskunnan etu, että kaikki voivat luottaa poliisiin.

Poliisin ihmiskaupparikosten tutkinnan riittävät resurssit on turvattava, jotta rikokset saadaan tehokkaasti selvitettyä ja torjuttua. On lisäksi erittäin tärkeää, että esitutkintalain mukainen tutkimus, poliisin ihmiskaupparikoksia koskeva osaaminen, kyky tunnistaa ihmiskaupan uhrin sekä työnjako erikoisyksikön ja paikallispoliisien kanssa varmistetaan, jotta tämä vakava rikosmuoto saadaan kitkettyä yhteiskunnastamme ja uhrin saavat oikeutta.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten sisäministeriö aikoo varmistaa, että ihmiskaupparikokset tutkitaan jatkossa lainmukaisesti ja uhrin taustasta riippumatta?

Helsingissä 27.4.2021

Hanna Sarkkinen vas